Jaargang 90 • Nr. 12 • december 2019

tuinhier Magazine

wat je zelf tuint is top

Nr. 998

Een originele tip als nieuwjaarsgeschenk

Schenk een cadeaubon van TUINHIER

(zie pag.32)

BIODIVERSITEIT ALS PREVENTIEF MIDDEL 20
LAST VAN BRUINE BLADTOPPEN OP JE KAMERPLANTEN? 24
KIEMGROENTEN: KLEIN MAAR KRACHTIG 27

Verschijnt maandelijks, behalve in januari | V.U.: Frederik De Clercq, vzw Tuinhier, PAC Het Zuid, p/a Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent | P912069 | afgiftekantoor 8200 Brugge

Colofon

Ledenblad
uitgegeven door TUINHIER VZW

Verschijnt maandelijks, behalve in januari

Directeur
Frederik De Clercq

Zich abonneren?
U kunt zich abonneren door € 23 te storten op de rekening van uw provinciaal verantwoordelijke. U ontvangt alle nummers die verschijnen tussen de datum van betaling en 31 december 2020. Vermeld steeds uw naam en volledig adres in de mededeling. Voor internationale abonnementen € 30.

De provinciaal verantwoordelijken

Antwerpen
Sandra Van Loock – 0497 88 82 51
sandra.vl.tuinhier@gmail.com
BE98 6466 3037 2193
Industrieweg 99, 2260 Westerlo

Limburg
Cor Stappers – 011 63 23 66
limburg@tuinhier.be
BE07 9799 4276 8566
Lillerbaan 7, 3990 Kleine-Brogel

Oost-Vlaanderen
Erik Schauwvliege – 0473 45 92 24
oostvlaanderen@tuinhier.be
BE21 0000 4879 1303
p/a Woodrow Wilsonplein 2, lokaal 609, 9000 Gent

Vlaams-Brabant
Gilbert Verspecht – 053 66 39 55
vlaamsbrabant@tuinhier.be
BE72 0000 4920 0016
Populierenlaan 14, 1790 Affligem

West-Vlaanderen
David Ghesquière – 050 22 34 21
westvlaanderen@tuinhier.be
BE84 0000 4400 5159
Sint-Rembertlaan 18, 8820 Torhout

Hoofdredacteur en adjunct-hoofdredacteur
Jo De Weirt – 0478 48 66 05 – maandblad@tuinhier.be
Luc Deboosere – 056 32 02 25 – luc.deboosere@proximus.be

Publiciteit
Voor het plaatsen van publiciteit of de tarieven,
contacteer: Yapado, Fabienne Van Moerkercke
092 10 46 24 – 0497 06 32 20
fabienne.vanmoerkercke@yapado.com

Adresverandering
Gelieve bij adreswijziging uw provinciale verantwoordelijke te verwittigen (adres hierboven). Deel uw oud en nieuw adres mee en de datum van de wijziging.

Klachten
Bij klachten over het niet of niet tijdig ontvangen van uw ledenblad contacteer eerst uw postbode of het postkantoor. Indien dit zonder gevolg blijft, **contacteer uw provinciaal verantwoordelijke**.

Vormgeving
Magenta.be, Brugge

Druk en afwerking:
Drukkerij Die Keure, Brugge

De redactie behoudt zich het recht om artikels te weigeren of ze in overleg met de steller te wijzigen. Elke auteur blijft persoonlijk verantwoordelijk voor de door hem gestelde artikels. Voor de advertenties zijn de inzenders verantwoordelijk. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, gereproduceerd of vermenigvuldigd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

U kunt ons vinden op: **www.tuinhier.be**
facebook.com/tuinhier (deel onze pagina)

Winterzonnewende

Kerstmis, kerstmarkt, kerstboom, kerststal, kerstconcert... Het wordt straks weer allemaal kerst wat de klok slaat. En dit terwijl hoeveel procent van de mensen nog naar de eigenlijke kerstmis gaat? Het hele kerstgebeuren is tegenwoordig supercommercieel geworden. Jammer, jammer!

Laten we als tuinliefhebbers wat tegengas geven en ons concentreren op de natuur. Net voor Kerstmis komt 21 december. Juist, het begin van de winter met de donkere dagen tussen Kerstmis en Nieuwjaar. Een tijdspanne waarin de dagen nog amper open- en toegaan, de Winterzonnewende. Se retirer pour mieux sauter. Zich even terugtrekken om in het voorjaar weer scherper te staan!

Een vaste waarde in deze periode is toch onze kerstroos. Met haar zuivere, maagdelijk witte bloemen weet Helleborus niger onze blik te vangen. En we weten te appreciëren dat iemand vecht tegen de grillen van de natuur. Wind, vorst of regen, daar staat ze, van eind december tot einde maart. Laag boven de grond, de bloemen nederig naar de grond gebogen. Eenvoud en bescheidenheid sieren haar!

Op de cover staat de Oosterse kerstroos Helleborus orientalis. Deze groeit en bloeit duidelijk uitbundiger en gaat tot 40 cm hoog. Het kleurenpalet gaat hier van wit tot paars en de bloemen zijn veelal gespikkeld. Maar in december moet je hier geen bloemen verwachten, dit is pas vanaf februari.

Laten we het in december bescheiden en gezellig houden. Even in winterslaap gaan door de motor wat trager te laten draaien. Rond Kerstmis zijn zeker bloeiende kerstrozen in potjes in de handel. Maar knip ze liever met liefde uit je eigen tuin als kerst- en/of tafelversiering.

De waarheid is altijd te vinden in de eenvoud, en niet in de verscheidenheid en verwarring van de dingen. (naar Isaac Newton)

Luc Deboosere

Inhoud

Woord vooraf ... 3
Tuinwerkzaamheden in december ... 4
Nieuws van het Internationaal Verbond ... 10
Ziekten en plagen ... 11
Jouw foto in het magazine? ... 13
Bloemen veroveren harten ... 14
Kinderhoekje ... 16
Geknipt om te snijden (deel 5) ... 18
Biodiversiteit als preventief middel tegen ziekten en plagen ... 20
Nog pastinaak in voorraad? ... 22
Zin om zelf eens kweeperenlikeur te maken? ... 23
Kweeperen hebben medicinale waarde ... 23
Last van bruine bladtoppen op je kamerplanten? ... 24
Ken je de pseudogranen quinoa, amarant en boekweit? ... 25
Kiemgroenten: klein maar krachtig (deel 1) ... 27
Waarom kost de ene kerstboom tien euro en de andere honderd? ... 28
Kerst anders ... 30
Wedstrijdvraag ... 31
Timeless ... 31
Originele tip voor eindejaar ... 32

Met de steun van
Vlaanderen verbeelding werkt

Beste Tuinhierder, beste Tuinhierster,

'Time flies...'

Deze veelgebruikte intro van quotes met een variatie aan aanvullingen geeft de perfecte samenvatting van het voorbije jaar: 2019 is voorbij gevlogen...

2019 zal de geschiedenisboeken ingaan als het jaar met een record aan uitgestelde Brexit-data, als het jaar dat onze regeringen het normaal vinden dat ze zich pas vormen maanden na de verkiezingsuitslag en als het jaar waarin in Oostende een lachend kakje wordt gestolen.

Op Tuinhiervlak zal 2019 de geschiedenis ingaan als het jaar dat de hitterecords werden gebroken, als het jaar dat de Start-to-Tuin(h)ier-cursussen vorm kregen, als het jaar dat er grondig is nagedacht over de werking en de uitdagingen voor de komende 5 jaar en als het jaar van de uitrol van een nieuw softwareprogramma voor o.a. het ledenbeheer. In 2019 is er ook een voorzitterswissel gebeurd op koepelniveau. In het eerste magazine van 2020 stellen we de nieuwe voorzit(s)ter(s) voor.

Wat 2020 zal geven, kan niemand helemaal voorspellen. Wat we wel durven voorspellen, is dat we nog even doorgaan met dit goedgevulde en zeer praktisch opgebouwde maandblad. Een aandachtige lezer zal op de voorpagina gemerkt hebben dat we richting een feestelijke editie gaan; we zitten reeds aan de 998ste uitgave van ons maandblad!

Wat 2020 helaas ook zal geven, is een serieuze knip in onze subsidies. Het is al duidelijk geweest de voorbije weken: de Vlaamse regering weet ook van wanten op snoeivlak. Ook wij ontspringen de dans niet. We blijven als organisatie ferm in de kou staan als het aankomt op eerlijke subsidiëring in verhouding met andere organisaties.

Maar laat ons eerst nog 2019 uitrollen. Aan alle jeugdigen veel (gezond) zoets gewenst in het schoentje! Aan alle minder jeugdigen veel succes gewenst met de zoektocht naar het geschikte kerstcadeau! Aan iedereen fijne feestdagen toegewenst en op naar een schitterend 2020!

Met vriendelijke Tuinhier-groeten,

Frederik

Directeur Tuinhier vzw

Werkzaamheden in de groentetuin in december

Een blik op een zonnige toekomst.

We vliegen erin!

Met de blik op 2020 welteverstaan en dus figuurlijk. Maar de moderne land- en tuinbouwsector doet het ook letterlijk. Met drones die efficiëntie en rendement moeten garanderen, want meer produceren met minder middelen is de hedendaagse challenge.

Een drone traceert onder andere de opkomst en hoogte van het gewas, de ziektegevoeligheid in combinatie met de weersomstandigheden en uiteindelijk de plantenstress.

Daar heeft de ervaren moestuinier een streep voor. Die analyseert met het blote oog hoe de gewassen zich voelen, en grijpt zo snel mogelijk in. Die verbetert de grond, bemest, geeft extra water, voorkomt en/of bestrijdt ziekten en plagen, … vaak nog voor de nood zich aandient.

Akkoord, onze groentetuin bestrijkt geen hectaren, maar telt wel een heel arsenaal aan teelten. En dus gaan we putje winter aan de slag om volgend voorjaar goed voorbereid eventuele tegenslagen te ondervangen. In de vorige maandbladedities betrof die voorbereiding de opmaak van een (wissel)teeltplan, de winterbewerking van de bodem en de verzorging van het tuingereedschap.

Waar komt de kruidentuin?

Dat is zo'n winterplanningsvraag. Met enkel een balkon of terras is het antwoord snel gegeven.

Kruiden kweken op je balkon.

De groenteteler met tuinademruimte en expertise zal de aanleg evenzeer zo dicht mogelijk bij de keuken en de dienstdoende verwerkingskok voorzien. Veel kruiden aarden prima in de klimaatomstandigheden van het Middellandse Zeegebied en zijn niet vies van arme grond. Dus graag een open, zonnige plek met wat grind en zand in de bodem.

Over de verschillende soorten kruiden zijn reeds hele boeken volgeschreven. Weerom zo'n winterwerkje: op het internet

Verse oregano mag niet ontbreken in je kruidentuin.

opzoeken wat zoal haalbaar is voor de eigen kruidenhoek. We geven alvast de meest courante teelten mee: van bieslook en peterselie over basilicum, dille, laurier, lavendel, munt en salie tot bernagie, koriander, marjolein, moederkruid, oregano en rozemarijn. Bonenkruid, borage, dragon, engelwortel, gember, hysop en melisse vergeten? Zoek gerust op wat haalbaar is. Over citroenverbena hadden we het zelf al uitgebreider in het magazine van oktober.

Een mediterrane kruidentuin.

Belangrijke kruidentip: veel soorten zijn krachtige groeiers en verwilderen nogal. Kweek liever een paar kruiden in gescheiden compartimenten dan veel die te dicht bij elkaar staan. Op balkons, terrassen en aan huisramen kunnen ze in hun respectieve potten of bakken sowieso niet volop de wijde ruimte kiezen.

Samengevat kunnen we stellen dat we de kruidentuin zo groot of klein, zo ingewikkeld of simpel, zo rijk of beperkt mogen invullen als we zelf willen.

Een uitdaging?

Dan is yacon (*Polymnia sonchifolia* of *Smallanthus sonchifolius*) misschien iets voor volgend moestuinjaar.

Het is een kortedagplant. Dat betekent dat de knollen pas dikker worden wanneer het daglicht opvallend krimpt. Het is dus in deze decembertijd oogsten geblazen met een spitvork of riek, niet met een kwetsende spade.

Yacon, ook wel *Apple of the Earth* (appel- of grondwortel) genoemd, is afkomstig uit Peru en bij uitbreiding Zuid-Amerika, zoals heel wat eetbare knollen. De oogst houdt qua uitzicht het midden tussen dahlia- en aardpeerknollen. Dat laatste is niet zo vreemd wegens familie van de aardpeer en de zonnebloem. Het geslacht *Helianthus* behoort op zijn beurt tot de *Asteraceae* of samengesteldbloemigen.

Een rijke oogst van yacon.

In tegenstelling tot de vaak woekerende aardpeer *(Helianthus tuberosus)* is yacon niet winterhard. Het is elk jaar opnieuw beginnen met de aanschaf van een paar knollen. Opgepot in april halen we de jonge planten stelselmatig uit de serre naar buiten.

We harden ze met andere woorden met af en toe een beetje water af op een beschutte plaats in de zon. Het aanvankelijk bescheiden gewas schiet, eenmaal in de tuin op gemiddeld één tot anderhalve meter van elkaar, regelrecht de lucht in.

Plant de gekiemde knollen na de ijsheiligen in met compost vermengde en met water overgoten plantgaten. Tegen het einde van het seizoen staan ze manshoog zonder (over)gevoelig te zijn voor schimmels en andere belagers. In blokjes in een salade, in puree en als frietjes of in soepen: het

Verse yaconwortels.

Yacon, een groente om volgend jaar eens te proberen!

knapperige, sappige en zoete vruchtvlees van de knollen is de perfecte aanleiding voor een 2020-experiment in zowel tuin als keuken.

Bodembedekking of niet?

De ene groenteteler ontruimt in december netjes de percelen. Alle dode plantenresten worden tijdig weggenomen. Zeker koolstronken gaan eruit om bodemziekten niet te laten overwinteren. Door een lichte winterspit of de aanleg van winterbedden zijn foute bacteriën, schimmels en virussen een makkelijker prooi voor de vorst.

Voorbereiding van de moestuin vóór de winter.

Een andere moestuinder spit dan weer niet(s). De bodem wordt bedekt met compost, stalmest of gewoon bladeren als bescherming tegen uitspoeling en doordringende vrieskou. Zo blijft het bodemleven langer aan het werk om de luchtigheid van de grond te bevorderen. De tot vijf centimeter dikke bovenlaag kan de hele winter lang goed verteren en in het voorjaar ingewerkt worden.

Nog een winteruitsmijter?

Oerprei of parellook *(Allium ampeloprasum)* lijkt (qua teeltwijze) op bies- of knoflook, maar smaakt naar prei. Plant de broedbolletjes van september tot november op 25 x 15 centimeter.

Vrijwel meteen komt het loof tevoorschijn met verdere wintergroei richting directe oogst van vers groen voor de keuken. De start van de lente doet de ondergrondse stengel verdikken en ook die lookachtige bollen waarderen gerechten op. Smakelijk!

Wim Popelier

Werkzaamheden in de siertuin in december

Verzorg je kamerplanten extra goed in deze moeilijke wintermaanden (zie vorig nummer).

Een kerstster voor Kerstmis kopen

De kerstster is een ideale bloeiende kamerplant voor de feestdagen rond Kerstmis en Nieuwjaar. Ze bestaan vooral in de rode kleur maar ook witte, roze, geelachtige en tweekleurige bloemen kan je aantreffen.

De gekleurde bladeren bij kerststerren zijn geen bladeren maar schutbladeren of bracteeën.

De gekleurde bladeren die je ziet, zijn eigenlijk schutbladeren en de eigenlijke bloemen zijn de kleine knopjes centraal tussen de schutbladeren. De bloemen zijn tweeslachtig en de plant behoort tot de familie van de wolfsmelkachtigen. Je merkt dit aan het witte plantensap dat uit de stengel stroomt als hij wordt afgesneden. Dit plantensap is giftig en plakkerig. Als je stekken neemt, wordt dit witte plantensap wat afgespoeld.

Als je een plant koopt, kan je zien of de plant al ten einde bloei is wanneer de echte kleine bloemen al volledig open zijn of reeds aan het afvallen zijn. De schutbladeren blijven lang aan de plant.

Bemerk de kleine (gele) bloempjes in het midden van de gekleurde schutbladeren (bracteeën).

Meestal worden de kerststerren al begin december verkocht omdat ze al in bloei staan rond 10 december. Je kan ze ook al op de markt vinden in oktober, november of zelfs vroeger, maar deze zijn dan wel kunstmatig in bloei getrokken door een korte dag te geven in de serre. Deze vroege bloeiers hebben dan hun schoonste tijd gehad met Kerstmis.

Een kerstster in de huiskamer

Om lang te genieten van een mooie kerstster, plaats je hem niet te warm en bij een hogere luchtvochtigheid. Rond 16 °C en 70 % luchtvochtigheid en voldoende licht zou ideaal zijn voor de plant. Maar in de huiskamer kunnen we de ideale omstandigheden niet geven zodat we er enkel naar kunnen streven.

Plaats de plant 's nachts op een koele plaats, bijvoorbeeld in de hal. Besproei de plant af en toe met regenwater. Als de plant zich niet goed voelt wegens het onaangepaste klimaat, zal hij snel de kleine bloempjes afstoten en daarna zal het groene blad gemakkelijk afvallen. Als laatste vallen de schutbladeren af.

Geef ook niet te veel water door de plant met zijn wortels in een plas water te laten staan. Je kan dan wortelrot of wortelverstikking krijgen zodat de plant gaat verwelken.

Kan je een kerstster overhouden tot volgend jaar?

Het is goed mogelijk een kerstster over te houden tot volgend jaar, maar het is niet gemakkelijk omdat we niet de juiste uitrusting hebben. In een verwarmde serre gaat dit vanzelf. In een huiskamer is het klimaat niet gunstig en hebben we geen korte dagen opdat de plant zou bloeien.

Door het licht aan te steken in oktober en november verlengen we de dagen en dat mag niet om de plant te laten bloeien. Je kan er wel een lichtdichte doos over plaatsen, elke dag vanaf 8 oktober en dit gedurende 9 weken. Geef de planten dan maar 9 uur licht door tijdens de dag de doos eraf te nemen en de planten klaar te zetten.

Als je het toch eens gaat proberen, begin dan met de plant terug te snoeien eind maart op een paar ogen van elk twijgje. De bovenste ogen zullen uitlopen. Als de plant te groot zou worden, mag je hem nog eens innijpen op 8 augustus. Je krijgt dan een groter struikje met meer bloemen.

Verpot ook maar eens en geef regelmatig water en voeding. Je kan de plant altijd in de serre houden of ook tijdens de zomer de plant buiten laten groeien. Begin augustus wordt de plant in de kas gezet en eventueel ingenepen rond 8 augustus. Veel succes!

Kamerplanten verzorgen

Kijk regelmatig de planten na en neem ze eens op, dan voel je of de grond te droog of te nat is. Plaats ze zo klaar mogelijk want op 21 december hebben we de kortste dag. Dan is er maar 8 uur licht en is er maar 10 % licht in vergelijking met de zomer als de zon schijnt. En als de zon niet schijnt, dan is er helemaal te weinig licht en in een huiskamer is dit nog erger.

Kijk ook of er geen ontwikkeling is van spint waarbij de bladeren niet meer zo groen zijn. De spinnen zitten aan de onderzijde van het blad en zuigen er daar aan. In erge gevallen worden er spinnenwebben gevormd, valt het blad af en wordt de plant waardeloos.

Wanneer er slechts een paar schild- of wolluizen op de onderzijde van de bladeren van je kamerplant zitten, kan je deze het best snel met je nagel afkrabben en wegnemen.

Ook schildluizen en wolluizen kunnen je planten gebruiken als voedsel. Maar ook gewone bladluizen kunnen zich ontwikkelen en op de zoete uitwerpselen kan er zich een roetdauwschimmel vormen. Kijk ook de terrasplanten na, laat ze niet uitdrogen. Besproei het blad en kijk na op insecten.

Een echte den aankopen

Een aantal mensen kopen elk jaar een levende den aan. Meestal zijn het exemplaren zonder wortels. Soms zijn ze geworteld, maar dit is zeldzamer. De *Abies normaniana* heeft blauwe naalden en verliest die naalden niet.

Giet dan in de huiskamer regelmatig op de pot. Het zijn wel duurdere exemplaren. Na de kersttijd hoef je de dennen met wortelkluit niet te verbranden, maar je kan ze planten in de tuin of in een bos.

Sneeuw in de tuin

De sneeuw in de tuin is romantisch en creëert een heel andere sfeer. Je kan je beperken tot het sneeuwvrij maken van de paden, maar wanneer sommige sierheesters eronder zouden lijden dat de besneeuwde takken te fel buigen, kun je ook daarvan de sneeuw verwijderen.

Stekken kan nu van houtachtige gewassen

Het meeste hout is nu goed afgerijpt en er kunnen winterstekken gesneden worden. Deze zijn ongeveer 22 cm lang en worden boven en onder een oog gesneden.

In hun oorsprongsgebied worden kerststerren hele grote, overlevende struiken.

Je kan de stekken in zand inregelen tot je in maart de tijd en de plaats hebt om ze op afstand in de grond te steken waar ze gaan inwortelen en uitgroeien. De stekken kunnen tijdens de winter al callus vormen.
Neem enkel stekken van die planten waarvan je weet dat ze wortels zullen vormen. Een aantal zal niet wortelen en kan in de zomer misschien worden gestekt. Hiervoor bestaan stektabellen die je kan raadplegen.

Snoeien

Bij gunstig weer en zonder vorst kan je nu al een aantal sierheesters snoeien en ook bomen die dit nodig hebben. Ook sommige bolvormen kan je nu snoeien maar je kan hiermee doorgaan tot begin maart. Planten met te veel sapverlies, zoals berk en druif, snoei je niet zo laat.

Kleine sierbomen met bolvormige kruin worden het best elk jaar 's winters ingesnoeid.

Je tuin eens heraanleggen

Het is nu tijd om eens na te denken of je bepaalde delen van je tuin niet moet heraanleggen omdat de planten te groot zijn geworden, niet goed groeien of verwilderd zijn.

Neem papier en potlood en teken op schaal het perceel grond en teken daarin de verschillende planten die je wil planten in het voorjaar. Denk vooral aan kleur en gebruik geen planten die te sterk groeien in je kleine tuin. Geef ze ook de nodige ruimte om te groeien. Plant dus niet te dicht.

Wissel af met bladhoudende heesters die niet te hoog groeien. Ook bloembollen kunnen voorzien worden vooraan tussen de heesters. Ze brengen kleur in het voorjaar. Je kan ook werken met vaste planten, perkplanten of enkel bol- en knolgewassen. Voorzie ook wat reliëf met je planten.

Fons Verlinden

Werkzaamheden in de fruittuin in december

Nu kan je fruitbomen, druiven- en fruitstruiken snoeien

In december kan je snoeien: appelbomen, perenbomen, kiwi's, kiwibessen, vijg, passievrucht, bramen, frambozen, Japanse wijnbes, kruisbessen, trosbessen, taybessen en serredruiven.

Ook serredruiven nu snoeien!

Voor het snoeien van druiven zijn er twee periodes. Serredruiven kan je het best in december snoeien, voor openluchtdruiven is dit vanaf januari tot februari. Te laat snoeien geeft kans op sapverlies (bloeden) en is groeiremmend.

WERKWIJZE BIJ DE KORTE SNOEI (CORDONSNOEI).
Niet alle druivenrassen snoei je op dezelfde manier! Een volwassen druivelaar mag slechts 20-25 trossen dragen. Snoei daarom voldoende vruchttakken weg.

Laat per draagspoor slechts één stevige twijg staan. De overige dunne en minder goed geplaatste twijgen verwijder je het best.

Snoei altijd terug tot op één stevige twijg. Deze twijg kan je insnoeien op 2 of 3 (5) goede ogen/ knoppen. Het aantal knoppen waarop je terugsnoeit is afhankelijk van het ras.

Gebruik de dikste eenjarige twijgen (+2 cm) als vruchthout.

Laat bij druiven per draagspoor slechts één stevige twijg staan en snoei deze in op 2 of 3 knoppen.

Kiwiplanten nu snoeien!

Snoei oudere, vrouwelijke kiwiplanten (*Actinidia deliciosa* cv's) in december en januari. De vruchten komen op zwakke en middelsterke twijgen, die het jaar tevoren zijn gevormd.

Snoei de mannelijke kiwiplanten NA de bloei (juni). Snoei jonge kiwiplanten (jonger dan 3 jaar) in mei. Te laat snoeien (februari - maart) heeft sapverlies tot gevolg. Indien je niet snoeit in december-januari, dan kan je ook (groeiremmend) snoeien in mei.

Vóór de snoei van kiwi's.

Na de snoei van kiwi's.

Let op de bestuiving bij het planten van appelbomen!

De meeste appelrassen hebben kruisbestuiving van een ander gelijkbloeiend appelras nodig. Niet alle appelrassen bloeien tegelijk of hebben goed stuifmeel. Een goede (kruis)bestuiving geeft grotere en meer vruchten. Een goede bestuiver moet op jonge leeftijd bloemen geven en in de omgeving geplant zijn.

Vroegproductieve en goede bestuivers zijn o.a. 'Discovery', 'James Grieve', 'Elstar' , 'Ecolette' en 'Alkmene'.

Ook sierappels zijn bruikbaar als bestuivers, maar ze zijn meestal vatbaar voor schimmelziekten. Plant geen schurftgevoelige rassen zoals 'Golden Delicious' en 'Granny Smith'!

Appelrassen met slecht stuifmeel: 'Schone van Boskoop', 'Rode Boskoop', 'Jacques Lebel', 'Mutsu', 'Jonagold', 'Franse Reinette' en 'Bramley's Seedling'. Deze bestuiven geen andere appelbomen!

Het stuifmeel van 'Schone van Boskoop' is ongeschikt voor andere appelrassen.

Wil je een fruithaag aanplanten?

Een fruithaag is een smalle rij fruitbomen, die slechts één meter ruimte in beslag neemt.
Men doet dit vooral met appel- en perenbomen, maar het kan ook met sommige kleinfruitsoorten.

Fruithagen hebben het voordeel dat ze weinig plaats nodig hebben: een strook van 1 meter breedte is al voldoende. Het onderhoud en de snoei zijn heel eenvoudig. Er is een grote variatie in fruitsoorten en rassen mogelijk. Als je meerdere rassen per fruitsoort plant, dan is de bestuiving meestal in orde.

Meestal krijg je een snelle en constante opbrengst. Afstand tussen de rijen: 2,5-3,2 m. De hoogte en breedte regel je zelf.

Fruithaag van Minitree appelboompjes.

Kleinfruitsoorten voor elke tuin!

Kleinfruit is lekker én gezond. De meeste soorten zijn gemakkelijk zelf te kweken en geven snel vruchten. Een grote oogst is eenvoudig in te vriezen of te verwerken tot sap en jam (confituur).

Kleinfruitsoorten zijn trosbessen/ aalbessen (rode, witte en zwarte trosbessen), kruisbessen/ stekelbessen, jostabessen, bramen, frambozen en blauwe bessen.

Bramen, frambozen en taybessen hebben lange, slappe stengels en kan je het best verticaal leiden aan horizontale draden. De planten groeien ca. 2 meter hoog, voorzie daarom voldoende draden. Als rijafstand neem je 1,50 tot 2,0 m.

Tip! Plant een fruithaag in plaats van een schutting of coniferen in uw eetbare tuin! Fruithagen geven snel fruit!
Trosbessen en kruisbessen kan je verticaal leiden (= fruithaag) ofwel als struik laten groeien. Leivormen zijn beter te verzorgen dan struiken.

Rode trosbessen geleid als fruithaag.

Notenbomen planten in grote én kleine tuinen!

Okkernotenbomen of gewone walnoten (Juglans regia) zijn raapvruchten die weinig onderhoud vragen. Noten zijn rijk aan eiwit en passen goed in een gezonde voedingsdriehoek waarbij je een 6-tal noten per dag eet.

EEN ZAAILING OF EEN GEËNTE OKKERNOTENBOOM PLANTEN?

	Zaailing	Geënte boom
Prijs	Goedkoop	Duurder (€ 8 - 25)
Productie	Vruchten na ca. 10-15 jaar (uitz. 7 jaar). Onregelmatig	Vruchten na 3 - 5 jaar. Regelmatige opbrengst. Ook laatbloeiende cv's.
Vruchtkwaliteit	?	Ideaal
Vruchtgrootte	Wisselvallig (soms groot, soms klein)	Geselecteerd op grootte en nootkenmerken (schaaldikte en kernvulling)
Boomgrootte	Meestal groot of zeer groot	Afhankelijk van het gekozen ras.
Winterhard	Wisselvallig	Bij laat uitlopende rassen goed.
Ziekten	Soms (erg) vatbaar	Meestal minder vatbaar, indien geselecteerd op resistentie tegen bladvlekkenziekte en bacteriebrand.

Zaailingen van noten zijn het goedkoopst in aanschaf, maar deze vragen veel plaats en op de oogst moet je ca. 10 jaar wachten.

Diverse geënte okkernoten.

Op vorstgevoelige gronden kan je het best kiezen voor laatuitlopende geënte rassen, die ongevoelig zijn voor lentenachtvorst.

Heb je geen plaats om twee verschillende bomen te planten, kies dan voor zelfbestuivers zoals 'Broadview', 'Buccaneer' en 'Chiara'.

'Rote Donau' heeft een opvallend rood kernvlies.

Guy De Kinder

Beste volkstuinders en tuinders

Als je een boot wil bouwen, begin dan niet met hout te verzamelen, planken te zagen en taken te verdelen. Begin met de motivatie van je werkmensen. Geef hen een verlangen voor de eindeloze zee. (Antoine de Saint-Exupéry)

Ongeveer ¼ van jullie is lid geworden van Tuinhier vanuit de wens een volkstuin te verkrijgen, waardoor je veel kan bewegen, gezond kan eten, in de gezonde buitenlucht kan vertoeven en een hobby kunt beoefenen omringd door vrienden.

Jouw gedrag in de tuin geeft je de mogelijkheid bij te dragen aan een gezonde omgeving, een hogere levenskwaliteit in de steden te realiseren en een respons op klimaatsverandering te bieden.

Om op de omgeving en levenskwaliteit een impact te hebben, moet actie ondernomen worden. Hiervoor moet onze organisatie nationaal en internationaal in een goede gezondheid verkeren en over voldoende middelen beschikken om deze doelen te bereiken.

Wij zijn ledenorganisaties. Bij sommige van onze verenigingen stagneert het ledenaantal. Het Internationaal Verbond stimuleert de nationale verenigingen om als eerste prioriteit het lidmaatschap onder de loep nemen en nieuwe leden aan te trekken. Nationale verenigingen moeten professionele diensten verlenen en hierdoor leden binden aan hun werking.

We moeten jonge mensen bereiken, de weerstand van oudere leden tegenover verandering overkomen, de eigen werking en methoden durven verbeteren en aantrekkelijker worden. We moeten uit de schaduw treden en onze communicatie optimaliseren op sociale media. Daar moeten we de voordelen benadrukken die onze acties en ons netwerk bieden, zoals onze vormingen en het uitwerken van projecten.

Sommige federaties zijn al veranderd; andere zijn samen met het Internationaal Verbond begonnen met wijzigingen in hun statuten aan te brengen, om zo efficiënter te worden, om de hedendaagse noden in acht te kunnen nemen en om de toekomstvisie te kunnen bijschaven.

Het onomkeerbare verdwijnen van planten en dieren is goed gekend. Het is meer en meer een bezorgdheid geworden van iedereen. We moeten dit onderwerp meer opnemen op alle niveaus en geledingen, dit door acties en projecten op te starten. Volkstuinen en tuinen zijn vluchtplaatsen voor veel dieren en planten. Door bodemanalyses en opleidingen over natuurlijk tuinieren kunnen we dit zo houden en versterken.

Om alle tuinders te ondersteunen, is het Internationaal Verbond aan een brochure begonnen die 'De Bodem is Leven' zal heten. Deze zal in 2020 verschijnen. Door de uitreiking van diploma's voor ecologisch en duurzaam tuinieren, bezit het Internationaal Verbond een database vol voorbeeldprojecten die kunnen helpen bij de verdere sensibilisering.

Stel je eigen acties in vraag en geef jezelf voldoende middelen om jouw tuinvisie te realiseren in het komende jaar.

Voor 2020 wens ik je een goede gezondheid en alle moed, ambitie, doorzettingsvermogen en succes in de tuin. Year's end is neither an end nor a beginning but a going on, with all the wisdom that experience can instill in us.. (Hal Borland)

Malou Weirich

Secretaris-generaal van het Internationaal Verbond

Hoe vorstschade bij fruitbomen voorkomen?

Schadebeeld
Bruinverkleuring van de schors en van het hout, na aansnijden. Slechte bladstand, afstervende takken en later afsterven van de bomen.

Tijdstip aantasting
Bij strenge wintervorst (december-februari).

Waardplanten
Vooral perenbomen op onderstam 'Kwee C' en soms ook 'Kwee Adams'. De perenrassen 'Conference', 'Précoce de Trévoux', 'Supertrévoux' en 'Triomphe de Vienne' zijn erg gevoelig.

Ook appelrassen zoals 'Jonagold', 'Karmijn de Sonnaville' en 'Rode Boskoop' zijn gevoelig. Op de zwakstgroeiende appelonderstammen (M9 en M27) is er meer schade.

Jonge geënte okkernoten zijn de eerste twee jaar gevoelig voor strenge wintervorst.

Preventieve maatregelen
- Kies op vorstgevoelige plaatsen voor de onderstam 'Kwee A'. Kies voor meer koudetolerante rassen zoals 'Doyenné du Comice' en Saint Rémy.
- Gebruik perenbomen met een tussenstam.
- Appelbomen met tussenstam van 'Summerred' en 'Golden Delicious' zijn minder gevoelig.
- Zorg ervoor dat de entplaats niet te ver (max 5-6 cm) boven de grondoppervlakte zit.
- Snoei gevoelige bomen na de strengste wintervorst (maart).
- Bedek in december de grondoppervlakte op de boomspiegel (= strook grond rond de stam) af met gras, bladeren en champost.
- In het voorjaar (april-mei) moet je de bescherming aan de stam wegnemen om te voorkomen dat er wortels boven de entplaats ontstaan.
- Je kan ook een stuk karton rond de stam plooien en vastmaken.

Guy De Kinder

Gewone schurft bij aardappelen

Gewone schurft is een aantasting van de schil, die voornamelijk op droge, zanderige bodems kan voorkomen. De ziekteverwekker komt voor bij andere knol- en wortelgewassen. De aanwezigheid van schurft in de bodem wordt sterk bevorderd door grasachtige groenbemesters. De vatbaarheid voor schurft verschilt van ras tot ras. Schurft heeft geen effect op de opbrengst, maar wel op de kwaliteit.

Schadebeeld
Het typische beeld zijn kratervormige sterretjes van 0,5 tot 1,5 cm. Deze ontstaan door aantasting van de opperhuid en het onderliggend weefsel. Bij een zware aantasting vormen alle sterretjes een netachtig, ruw patroon door de vorming van kurkweefsel.

Tijdstip van aantasting
Een droge grond en koudere temperaturen bevorderen een infectie bij de vorming van de jonge aardappelknolletjes. Naarmate de knolletjes ouder zijn, worden ze minder vatbaar.

De zuurtegraad verhogen kan op zandgronden een aantasting versterken.

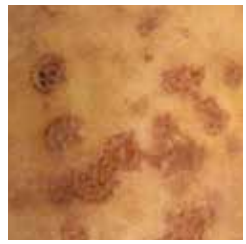

Preventieve maatregelen
Gebruik geen grasachtige groenbemesters vóór de teelt en wees karig met het inwerken van organisch materiaal.

Een bekalking of het gebruik van kalkmeststoffen (bv. kalknitraat) is af te raden. Zorg dat de bodem vochtig blijft tijdens de vorming van de knolletjes. Heb je een bodem die schurftgevoelig is, kies dan een ras dat minder vatbaar is. Potas of kalium werkt een aantasting tegen.

Thomas Lemmens

Varenrouwmug

Deze plaag kan ons tot wanhoop drijven! De 'muggen' vallen nauwelijks op omdat het kleine vliegjes zijn van amper 3 mm. De larven zitten ondergronds de plantenwortels af te 'eten'. De larven zijn ca. 5 mm lang, glasachtig tot wit en moeilijk zichtbaar.

De varenrouwmug kent vele waardplanten binnen de groente-, bloemen- en sierteelt. De aantasting zit vooral bij plantjes in potgrond omdat de larven overleven op organisch materiaal. Er zijn wel drie bijkomende voorwaarden: **zeer jonge plantjes, vochtige bodem en warm milieu**.

Op deze wijze kan de varenrouwmug jaarrond actief zijn. Het voorjaar is het gevaarlijkst wanneer we in de serre jong plantgoed vermeerderen door zaaien en stekken. We denken goed te doen door voldoende water en een hoge temperatuur te geven, maar dit is buiten de waard gerekend. Ze komen!

Meestal komen de zaailingen wel boven en krijgen stekjes nieuwe wortels, maar dan begint het. Eén, twee, vele **plantjes verliezen kleur (dofgroen), vallen om of sterven staande**.

De jonge worteltjes worden weggevreten door de larven. Aan de voet van de plantjes, vooral wanneer ze dicht bij elkaar staan, vormt zich een donkere, zwarte vlek (foto).

De wijfjes leggen tot meer dan 200 eitjes en de cyclus van ei tot volwassene duurt 3 à 4 weken. De populatie kan zich aldus snel opbouwen. Ook in de nazomer kan deze plaag bij zaaien en stekken de kop opsteken. Ik heb gelezen dat bij het leggen van een schijfje rauwe aardappel op de stekgrond, er zich larven op vastzetten (controle).

Tips:

- Geef eerder te weinig dan te veel water;
- De temperatuur moet niet hoger dan 20 °C;
- Lucht de ruimte voldoende (luchtcirculatie);
- Houd de relatieve vochtigheid op 60-70 %;
- Hang gele, kleverige vangplaten 20 cm boven de plantjes;
- Toedienen van insectparasitaire aaltjes (nematoden) en/of bodemroofmijten.

Luc Deboosere

Bladvlekkenziekte bij *Anthurium*

Omschrijving

Fysische oorsprong: bladvlekken ontstaan of delen van bladeren vergelen. Ook een plaatselijke wortelverrotting kan ontstaan, waardoor bepaalde bladeren verkleuren.

Parasitaire bladvlekkenziekte: bepaalde schimmels zoals o.a. *Septoria anthurii* veroorzaken vrij grote afstervende vlekken in de bladschijf.

Oorzaak

De fysische oorzaken zijn vooral te lage kamertemperatuur, gepaard met hoge luchtvochtigheid of bij plotse temperatuursdalingen en bij gebruik van te koud gietwater.

Hoe voorkomen?

Goede groeiomstandigheden betrachten en een passend grondmengsel gebruiken. Maken dat de pot onderaan een goede drainageopening bevat.

Zieke bladeren verwijderen (afsnijden). Een luchtig, goed doorlatend grondsubstraat gebruiken in hogere potten dan de standaardpot en onderaan in de pot een goede laag potscherven voorzien.

Zorgen voor de ideale groeiomstandigheden, zowel wat temperatuur als luchtvochtigheid betreft. Gieten met regenwater op kamertemperatuur.

Joris Naessens

In memoriam

Wij delen in de rouw om

De heer **Louis Van Den Steen** (93 jaar), 15 jaar voorzitter en 34 jaar erevoorzitter van Tuinhier Wieze.

Provincie Vlaams-Brabant

TUINHIER HEVERLEE

De Tuinhier afdeling 'Bloem en Tuin' Heverlee vierde op 26 oktober haar plantina jubileum.

Er waren een honderdtal aanwezigen op de feestelijke receptie, aangeboden door de stad Leuven.
Deze viering werd afgesloten met een diner voor de leden.
Proficiat aan deze dynamische afdeling

Het bestuur van 'Bloem en Tuin' Heverlee met de bestuursleden van het provinciaal Verbond Vlaams-Brabant.

Jouw foto in het magazine?

Neem je af en toe een foto in je tuin? Bijvoorbeeld tijdens het snoeien, het lentewerk in de sier- of moestuin, tijdens het zaaien of planten van groenten.... Het mag allemaal, het liefst met wat uitleg bij de foto. **Wij zoeken vooral foto's waarop iets gebeurt.**

Hoe bezorg je die? Je mag die rechtstreeks in bijlage mailen naar maandblad@tuinhier.be. Als het even kan, benoem je het best je foto met het onderwerp. We geven je foto's aan niemand door en gebruiken ze enkel voor TUINHIER-doeleinden.

Deze maand is **TUINHIER Wervik-Kruiseik** de winnaar. Onze meer dan 200 afdelingen organiseren elk jaar verschillende heel interessante voordrachten voor hun leden. Veel ervan zijn zelfs toegankelijk voor geïnteresseerde niet-leden. Vaak zijn onze voordrachten gratis toegankelijk en is er zelfs een gratis tombola aan verbonden.

Wij nodigen alle leden uit om regelmatig een voordracht in hun afdeling bij te wonen. Je kan deze voordrachten terugvinden op onze website: www.tuinhier.be

Hier vind je een voorbeeld van een voordracht over het 'snoeien van fruitbomen in de praktijk', in de tuin van een TUINHIER-lid.

Terwijl voordrachtgever Jacques Demarez zijn uitleg geeft, neemt penningmeester Jacques Lemahieu de 'takkenschaar' gezwind in de hand en voegt de daad bij het woord: 'Snoeien maar!'

Bloemen veroveren harten

'Een tentoonstelling' mag misschien wat atypisch klinken voor een tuinvereniging. Maar het is daarom niet onmogelijk. Je kunt dit zowel met groenten als met sierplanten. Heel dankbaar zijn bloemstukken. In Zonhoven hebben ze al 30 jaar ervaring met een tentoonstelling van bloemstukken.

De afdeling Zonhoven biedt naast zijn klassieke werking een volwaardige cursus bloemschikken van drie jaar aan. In het derde jaar moeten de cursisten een eindwerk maken. Deze werken worden in een tentoonstelling geplaatst. Momenteel hebben ze een 50-tal cursisten per jaar in klassen van maximaal 20.

Het thema van de tentoonstellingen varieert per editie en hangt meestal samen met het tijdstip van de tentoonstelling. De cursisten krijgen hun certificaat op de bijhorende receptie. In 2019 is het thema 'Op naar het 40-jarig bestaan in 2020'.

Vroeger vertrokken de bloemstukken meer vanuit de tuin. Nu is het een heuse crea-hobby geworden. Zo maakt men bijvoorbeeld ook de potten waarin het bloemstuk terechtkomt. Zonhoven ontvangt zo'n 600 à 700 bezoekers.

De voorbije jaren is er ook ingezet op allerhande samenwerking. Dit heeft voordelen en nadelen. Er kruipt meer tijd in en je moet meer afspraken maken. Daarnaast spreek je meer mensen aan en kan je de totaalervaring verruimen. Zo kan een koor of muziekkwartet voor meer sfeer zorgen.

Voldoende durven naar buiten komen onder dezelfde vlag is heel belangrijk.

Grote duidelijke aankondigingen door onze plaatselijke afdelingen bevorderen de naambekendheid van onze vereniging.

Een samenwerking met een kunstkring of fotoclub kan dan weer het verhaal dat je wil brengen versterken. Werk met jongerenverenigingen en je bent verzekerd van een bezoek door de ouders.

Ervaring helpt maar is niet zaligmakend! Het blijft stressvol om zo'n project te organiseren en de opkomst varieert van editie tot editie. Vandaar dat communicatie een erg belangrijke rol speelt. In Zonhoven zetten ze hier volop op in.

- Flyers op voorgaande activiteiten, evenementen en bij de bakker of slager in de buurt. Ook in dokterskabinetten worden flyers achtergelaten.
- Op de website en via hun Facebookpagina wordt dit jaar gericht betaalde reclame uitgestuurd. Hiervoor schakelde men een reclamebureau in.
- Via hun eigen magazine;
- Via de lokale radio;
- Via e-mail;
- Mond-tot-mondreclame;
- Het gemeenteblaadje;
- Tv-Zonhoven (een internetkanaal);
- De Uit-databank;
- Een spandoek aan hun lokaal;
- Via de andere afdelingen in Limburg.

Een terugblik op een geslaagde tentoonstelling/workshop.

De beste reclame is uiteraard een geslaagde editie. Dit geeft je een goede naam, verhoogde bekendheid en bij herhaling komen veel bezoekers terug. Om van elke editie een geslaagde te maken, is veel voorbereidingswerk en een sterk team nodig.

Hier een overzicht van hoe de afdeling dit aanpakt.
- Er is een inkom van 5 euro waarbij een consumptie is inbegrepen. Hierdoor blijven de meeste bezoekers plakken voor een tweede drankje.
- Er is een draaiboek opgesteld om alles in goede banen te leiden. Uiteraard is er steeds maatwerk door het thema.
- Er is een denktank die op voorhand het thema bepaalt, sponsoring regelt en de uitwerking bekijkt.
- Losse vrijwilligers krijgen een duidelijk overzicht van hun taken via het draaiboek.
- De afspraken worden alle op voorhand vastgelegd.
- Er is altijd een bestuurslid dat als peter/meter optreedt bij een losse vrijwilliger.
- Mits het een deel van hun opleiding is, betalen de bloemschikkers zelf de materialen van hun stuk. De afdeling verzorgt de inkleding van de tentoonstelling. Na de tentoonstelling mogen ze hun eigen werk wel meenemen naar huis.
- De bezoekers kunnen zich inschrijven voor een cursus tijdens de tentoonstelling.
- Men werkt met een blikvanger of showstuk.
- Er zijn voor het hele weekend een 30-tal vrijwilligers die bijspringen. Samen verzorgen ze de kantine, receptie, kassa, infostand, opbouw en afbraak.
- Een mobiele ploeg kan tussenkomen bij onvoorziene omstandigheden.
- Er is aandacht voor het motiveren van de vrijwilligers en die worden achteraf beloond..
- Zorg voor sponsoring, Tuinhier Zonhoven maakt onderleggers met vermelding van de sponsors. Dit budget dient als startbudget voor hun evenement.
- Zorg voor een briefing/Yamahamoment voor je start.
- Beslis als afdeling of dit een activiteit moet zijn die geld opbrengt of waarin je zelf geld wil stoppen. In Zonhoven maken ze hierop een kleine winst van 300 euro.

Na een workshop of leerrijke voordracht hoort een gezellig samenzijn onder de leden.

De doelgroep varieert zeer sterk. Het is een bonte mix van:
- mensen die uit interesse eens langskomen;
- familie en vrienden van de cursisten;
- mensen die het evenement kennen van voorgaande edities;
- ex-cursisten die inspiratie willen opdoen;
- buurtbewoners die uit nieuwsgierigheid erop afkomen.

De meeste bezoekers willen iets opsteken of zoeken ideeën voor eigen werk. De afdeling zelf hoopt met deze tentoonstelling bezoekers te overtuigen dat bloemschikken een toffe hobby is en dat het niet altijd complex of ingewikkeld moet zijn.

Tips
- Denk goed na over het tijdstip, zodat je activiteit niet verdwijnt in de massa.
- Bezin voor je begint, maar als je ervoor gaat, gooi je dan voor 100%.
- Bevraag op voorhand naar de eventuele interesse.
- Budgeteer op voorhand.
- Bekijk regelgeving en wetgeving (Sabam, privacy, verzekering,...).
- Motiveer je mensen, zonder hen sta je nergens!
- Zorg voor brandveiligheid.

Na al die jaren tentoonstelling zijn er uiteraard ook toffe verhalen. Zo was het bijna alle hens aan dek, toen het brandalarm afging door de rooktoestellen tijdens de Halloweenversie.

Op één van hun edities hadden ze een Oscarbeeld nagemaakt van 2,5 m hoog. Dit beeld kwam tot leven tijdens de receptie de dag voor de tentoonstelling door de hitte van de spots errond. Met verf en plakband hebben ze hem nog moeten herstellen; niemand die het gemerkt heeft!

Daan Van de Vijver

Dag liefste tuinhierdertjes!

Het jaar loopt stilaan op zijn einde. En ook dit najaar kunnen we weer genieten van de heerlijke vruchten die de natuur ons telkens weer geeft. Bosbewoners beginnen hun wintervoorraad aan te vullen waarbij sommige diertjes verlekkerd zijn op noten. Noten zijn niet alleen in trek bij bosdiertjes maar ook wij hebben baat bij deze vruchten. Wist je dat noten waardevolle voedingsstoffen bevatten die goed zijn voor onze gezondheid? Trek gekregen in een gezond tussendoortje? Ga dan mee op pad om noten te verzamelen! ☺

Beukennoten

Beukennootjes zijn afkomstig van de beukenboom. Een beukennootje is een klein, driehoekvormig nootje dat ook erg in trek is bij eekhoorntjes en zwijnen! ☺ Ook dit nootje zit verscholen in een bolster. Naarmate de noten rijpen, verkleurt de bolster van groen tot geel-bruin. Wanneer de noten volledig rijp zijn, barst de bolster in vier delen. Doordat ze zo klein en fijn zijn, zijn ze niet altijd zo gemakkelijk te pellen. Opgelet: eet niet te veel beukennootjes want in grote hoeveelheden kunnen ze giftig zijn! Laat daarom de nootjes na de boswandeling drogen of rooster ze even in de pan zodat het giftig laagje 'blauwzuur' kan verdwijnen.

Tamme kastanjes

De tamme kastanje is de vrucht van de tamme kastanjeboom. Dit vruchtje kan je rauw eten maar ook gepoft zijn ze erg smakelijk! Wist je dat tamme kastanjes in Frankrijk verwerkt worden in puree? ☺ Tamme kastanjes hebben een zoete smaak en zijn verschillend van de wilde kastanje of de paardenkastanje. Zo zijn tamme kastanjes eetbaar, in tegenstelling tot de wilde kastanje. De bomen van de eetbare kastanje kan je herkennen aan de langwerpige bladeren. De bolsters zijn erg stekelig, net zoals een egel. De bolster van de paardenkastanje is ronder en heeft minder stekels.

Walnoten

Het is nog volop herfst en dat betekent dat als het eens stevig waait, er veel noten te rapen vallen! ☺ Als we eens een kijkje nemen in het bos, dan treffen we een waar paradijs van noten aan! De walnoot of okkernoot is de vrucht van de walnootboom. Je vindt ze terug in een groene bolster tot wanneer ze rijp zijn. Na ongeveer 3 maanden is de noot rijp waardoor de bolster openbreekt en de noot op de grond valt. Je opent ze het best met een notenkraker. Een gouden tip is om walnoten vers te rapen. Als ze te lang op de grond liggen, beginnen ze te schimmelen. Wist je dat als je de walnoten laat drogen, je ze dan een volledige winter kan bewaren? ☺ Wist je dat walnoten gezonde vetten bevatten die goed zijn voor het hart en de bloedvaten? ☺

Hazelnoten

Hazelnoten zijn de vruchten van de hazelaar of de hazelnootboom. Wist je dat er 2 soorten hazelnoten bestaan? De hazelaar en de hazelnootboom vind je terug in het bos, al groeit de hazelaar vaker in parken. De hazelnoten van een hazelaar zijn iets groter dan de hazelnoten van een hazelnotenboom. De hazelnoot van een hazelaar zit verstopt in een lichtgroene bolster. Van zodra de noot rijp is, valt hij op de grond. Klaar om te verorberen! Hazelnoten zijn lekker en gezond! Geen mens die hazelnootpasta kan weerstaan! Hmmm ☺!

Spelletjes!

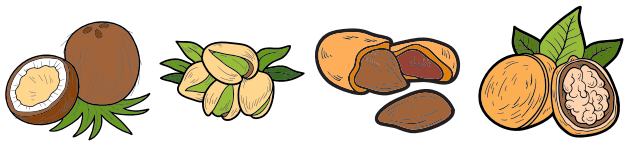

Tot volgende maand, Tuinhierdertjes!

Evelien Lobbestael

Maak zelf je eigen 'Nutella'!

Wat heb je nodig?

- 200 gram gepelde hazelnoten
- 250 gram pure chocolade
- 100 ml halfvolle melk
- 100 ml slagroom
- 30 gram honing

Hoe maak je het?

Stap 1: Verwarm de oven op 175 graden. Leg de hazelnoten op de bakplaat en laat ze gedurende 4 min roosteren. Roer ze om en laat nog eens 4 min roosteren. Na 10 min begin je de heerlijke geur van de hazelnoten te ruiken! ☺ Let op dat ze zeker niet aanbranden.

Stap 2: Probeer de velletjes van de noten te verwijderen door ze in een handdoek te draaien en tegen elkaar te wrijven.

Stap 3: Laat de noten afkoelen en maal ze fijn met een mixer of keukenmachine tot wanneer de olie tevoorschijn komt.

Stap 4: Breng de melk en de slagroom aan de kook en voeg de chocolade en honing toe. Roer goed zodat de chocolade kan smelten. Voeg de fijngemalen hazelnoten toe en roer alles goed door elkaar.

Stap 5: Doe de hazelnootpasta in een glazen (weck)pot en let erop dat er zo weinig mogelijk lucht tussen zit. Bewaar de hazelnootpasta op een koele, droge en donkere plek, bijvoorbeeld in de koelkast of in de kelder. Smakelijk! ☺

Geknipt om te snijden (deel 5)
Zomerbloei uit bol of knol

Snijbloemenborder van bolbloemen.

Wie het planten van bollen en knollen (B&K) in de voorbije maanden overgeslagen heeft (vergeten is?), kan dit in het voorjaar enigszins goed maken.

Een alternatief is nu te kiezen voor een voorjaarsplanting met zomerbloeiers. De belangrijkste reden voor een voorjaarsplanting met B&K is dat deze in enige mate vorstgevoelig zijn. Wij opteren hier voor de minder vorstgevoelige soorten.

Met de milde winters van de laatste jaren zien we meer en meer dat veel vorstgevoelige B&K toch de winter doorkomen.

We stellen tevens vast dat niet zozeer de koude, maar ook het vocht in de grond de grote boosdoener is waardoor ze de winter niet doorkomen.

Vorst en water zijn nu precies twee natuurfenomenen die we de laatste jaren moeten missen. Maar let op: 'Het kan verkeren' (zei Bredero).

Aantrekken

De tijd vliedt snel. Tegen dat de B&K in het voorjaar zich goed en wel op gang hebben getrokken, is het jaar al flink gevorderd. Daarom worden diverse soorten beter opgepot en onder glas aangetrokken, denk aan Indisch bloemriet *(Canna)*, knolbegonia, dahlia, e.a.

Witte aronskelken om elk jaar opnieuw van te snijden!

Pas rond half mei komen ze dan in volle grond. Om lang te genieten van deze B&K, laat je ze in de grond tot aan de eerste navorst en graaf je ze uit om ze beschut en droog te overwinteren.

Opgelet: in het vervolg spreken we enkel over deze B&K die geschikt zijn om snijbloemen te leveren, *Canna* en knolbegonia bijvoorbeeld vallen dus al af.

Alfabetisch beginnen we bij ***Anemone coronaria***. Met de enkele of dubbele bloemen doen ze ons altijd wat aan de Nederlandse (en Franse) vlag denken met hun witte, blauwe of rode enkele of gevulde bloemen. In het vorig artikel las je al dat deze anemoon ook in het najaar (beschut) kan worden geplant.

Deze soort anemonen levert een fraai aanbod met felle kleuren voor in de vaas. Je ziet de bloemen vaak op markten, maar weinig in tuinen. Een teken aan de wand?

Meer exotische en dankbare bloemen zijn de **aronskelken**. We onderscheiden hierin de fraai witte (*Zantedeschia aethiopica*) en de gekleurde (*Calla*). De eerste is de gemakkelijkste en overwintert vlot in volle grond onder wat bladeren. *Calla* zou ik uit de grond halen of in pot houden: ze zijn kleiner, bloeien later en veel minder.

Beide soorten vragen wel een vochtige bodem en een plaats in halfschaduw. Wie *Zantedeschia* heeft, wil ze niet meer kwijt. Vrolijk en blij, een lust voor het oog en ideaal als snijbloem. Waar het vochtig is, zitten meestal ook slakken!

Dahlia: je bent voor of tegen. Je kiest voor groot of klein, enkel of gevuld, plat of bolvormig, enz. Keuze te over. Maar prachtige kleuren, zowel naar bloem als naar blad, zijn je beloning.
Om meer en vroeger te genieten, forceer je de knollen onder glas vanaf begin maart als ze beginnen te 'schieten'. Scheur de klisters en breid uit of ruil of geef weg. Om van dichtbij te bewonderen in de vaas!

Dahlia 'Bishop of Llandaff' bloeit dieprood op donker blad.

Gladiolen (**zwaardlelie**, *Gladiolus*) heten zo omdat ze bladeren hebben als zwaarden (gladiator!). Normaal zijn ze niet winterhard. Uithalen of beschermen, planten in niet-natte grond en niet in volle zon. Door in meerdere beurten te planten, kun je langer van deze langbloeiende snijbloem genieten.

Gladiolen, een zomerboeket voor de grote vaas.

Crocosmia (Montbretia) is zeker een eyecatcher! Hij is redelijk tot goed wintervast, maar geef toch enige bedekking. Soms doet hij het goed, soms doet hij het niet. *Crocosmia* kijkt graag in de zon.

De gele, oranje of rode bloemen komen pas later in de zomer. Maar ze zijn het wachten waard. Ze bloeien een beetje als *Freesia*, maar zijn in alles groter. Plant de bolletjes tot 10 cm diep. Eenmaal het gewas is dichtgegroeid, eens rooien in april en wijder planten. Zoniet worden de bloemen kleiner of blijven ze weg. Vooral de cultivar 'Lucifer' steekt met zijn rode vlammetjes de border in brand.

Als snijbloem kan ook **lampenpoetser** (*Liatris*) worden geplant. Een opvallende aarvormige bloeiwijze siert de plant. Ik moet wel toegeven in onze contreien nog nergens grote partijen Liatris in bloei te hebben gezien. Moeilijke plant, vorstgevaar, water, ...? Een verwittigde vrouw....

Zo weten **lelie** (*Lilium*) als bloem van de zuiverheid, **Afrikaanse korenlelie** (*Ixia*), **Abessijnse gladiool** (*Acidanthera*),

Crocosmia met de Freesia-achtige bloeiwijze.

Incalelie als kleurrijke bloeier en ideale snijbloem.

vogelmelk (*Ornithogalum*), **ranonkel** (*Ranunculus*) en de **mini-Agapanthus** (*Triteleia*) ons allemaal te bekoren in de vaas.

Het betreft hier allemaal geïmporteerde exoten uit zuiderse landen die onze winters moeilijk overleven. Jaarlijks rooien, drogen en herplanten is hier de boodschap. Wat altijd kan, is in pot op het terras.

De laatste jaren zien we bepaalde **Incalelies** (*Alstroemeria*) in volle grond de winter overleven. Als snijbloem behoren zij tot de uitverkorenen omwille van de rijke en veelkleurige bloei. Het zijn eerder worstelstokjes dan echte knolletjes.

Als ze jou dierbaar zijn, zou ik ze toch enige winterbeschutting bieden. 'Als u goed zorgt voor uw kraam, dan zorgt uw kraam voor u!'

Wie we buiten beschouwing laten, zijn de **Irissen**, een fantastisch en zeer gesmaakt geslacht. Het zijn eerder wortelstokken dan bollen of knollen, maar je vindt ze vaak op tuinbeurzen. Echt een geslacht om eens in een apart artikel te behandelen.

Laten we ook eens wat huiswerk geven. Geen snijbloemen, maar twee leukerds om plezier aan te beleven zijn **sterrengras** (*Rodohypoxis*) en **westenwindbloem** (*Zephyranthes*). Twee zeer lage bloeiers, eigenlijk rotstuinplanten, om van dichtbij te bewonderen in pot op het terras en zeker binnen te overwinteren. Eens googelen?

Het kleine sterrengras: klein maar zeer dapper.

Tijd om te bestellen is er nog. Wie eerst roept, is het best bediend en gediend.

Luc Deboosere

Biodiversiteit als preventief middel tegen ziekten en plagen

Biodiversiteit is een bouwsteen voor een stabiel ecosysteem, het is meer dan alleen de diversiteit aan soorten. Het gaat om het evenwichtig voorkomen van dieren, planten, zwammen en micro-organismen in een samenhangend geheel, een ecosysteem.

Zonder bijkomende inspanningen voor onze natuur, zullen er de komende jaren 1 miljoen planten en diersoorten verdwijnen en gaat onze biodiversiteit dus met rasse schreden achteruit. Hoe minder soorten, hoe onstabieler het ecosysteem.

Een hoge biodiversiteit draagt immers bij tot proper water, zuivere lucht, opname van broeikasgassen, een vruchtbare bodem, betere waterinfiltratie, verhoogde gewasopbrengst, verminderde hittestress en een verminderde kans op ziekten en plagen.

Dit laatste positief effect wordt ook teruggevonden in het eerste principe van geïntegreerde gewasbescherming, dat zegt dat voorkomen beter is dan genezen.

Door de biodiversiteit in tuinen te beschermen en in stand te houden, worden natuurlijke vijanden beschermd en zo potentiële schadeverwekkers preventief onder controle gehouden.

Natuurlijke schuilplaatsen

Biodiversiteit en het natuurlijk evenwicht kunnen bevorderd worden door meer diversiteit te creëren, zowel qua structuur (gelaagdheid) als qua plantensortiment. Natuurlijke schuilplaatsen zoals gemengde hagen en

De educatieve tuin van de Helix (Grimminge) bevat verschillende elementen om biodiversiteit te stimuleren, waaronder een bloemenweide, een waterpoel, een takkenwal, een houtkant en een bijenhal met groendak.

De vaste plantenborder in Damme met aandacht voor een jaarronde bloeiboog en evenwichtige beschikbaarheid van nectar en pollen.

beplanting, wilde vegetatiestroken, struiken met bessen en ingezaaide groenbemesters of bodembedekkers kunnen hierbij helpen, maar ook de aanleg van groendaken of groene gevels in verharde omgeving, stapelmuurtjes, gefaseerd maaibeheer en insectenhotels.

Daarnaast is de aanwezigheid van water van groot belang, alsook het verminderd gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Via de Week van de Bij, een campagne van de Vlaamse overheid, wordt elk jaar een week lang aandacht besteed aan de problematieken van de bij en het leefmilieu om zo gedragsverandering teweeg te brengen in de samenleving.

Natuurlijke vijanden als basis voor plaagonderdrukking

Onder functionele biodiversiteit wordt die biodiversiteit verstaan waar wij als mens nut van hebben, zoals de aanwezigheid van natuurlijke vijanden om ziekten en plagen te voorkomen.

Hieronder vallen o.a. lieveheersbeestjes, gaasvliegen, zweefvliegen, roofwantsen, sluipwespen en oorwormen. In het vroege voorjaar zullen vooral rovers uit akkerranden bijvoorbeeld vroege bladluispopulaties onderdrukken, terwijl later op het seizoen sluipwespen, zweefvliegen en andere rovers de bladluisplaag verder opruimen en zo de aantasting onder de schadedrempel houden.

Men kan op 2 manieren te werk gaan, afhankelijk van de uitgangssituatie:

Enerzijds kan op plaatsen met hoge biodiversiteit, waar de natuurlijk populaties in voldoende aantallen aanwezig zijn, ingezet worden op het in stand houden en stimuleren ervan. Dit kan gebeuren door minimaal gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, het creëren van schuil- en overwinteringsplaatsen en het voorzien van voldoende voedsel.

Anderzijds kunnen op plaatsen met lage biodiversiteit, zoals monotone lanen of tuinen, commercieel beschikbare natuurlijke vijanden (lieveheersbeestjes, gaasvliegen,...) uitgezet worden.

In het BEBLABO-project (Beheer van Bladluizen op Bomen) van HoGent wordt onderzocht welke natuurlijke vijanden het meest efficiënt zijn om bladluisplagen te onderdrukken en welk toepassingstijdstip en welke frequentie het meest optimaal zijn in de boomkwekerij en de openbare groenomstandigheden.

Ruim plantsortiment ter bevordering van biodiversiteit en natuurlijke vijanden

Planten en insecten of vogels hebben een sterke onderlinge wisselwerking: zo trekken planten insecten en vogels aan op basis van voedselaanbod (nectar, pollen, vruchten, zaden) en -positie, geur, kleur en bloeiperiode, en passen insecten zich hieraan aan op basis van hun levenscyclus, uitvliegperiode, uiterlijke kenmerken, voedselnood en bepaalde zintuigen.

Bij het inrichten van een tuin of een kwekerij is het essentieel om in eerste instantie te kijken naar de aanwezige biodiversiteitswaarden qua beplanting en nestplaatsen en deze zoveel mogelijk te behouden.

Een volgende stap is het terrein in acht nemen. Een plant kan maar kwalitatief tot ontwikkeling komen en de biodiversiteit positief beïnvloeden op de juiste standplaats (bodemtextuur, pH, lichtbeschikbaarheid).

Zeker in een stedelijke omgeving waar vaak verstoorde bodems terug te vinden zijn met hoge pH, is het aanbod aan geschikte plantensoorten vaak beperkt.

Andere belangrijke aandachtspunten zijn de toegankelijkheid van de bloem (best open en enkelbloemig), beschikbaarheid van nectar/pollen en de bloei- of drachtperiode voor het creëren van een jaarronde bloei-, bessen- en zadenboog.

Speelnatuur in de bijentuin van Damme: de wilgenhut met informatie rond de vijanden van de bij.

De bloemenweide in de bijentuin van Damme.

Een algemene regel is een zo hoog mogelijke diversiteit aan plantensortiment en het creëren van gelaagdheid; monoculturen zijn nefast voor de biodiversiteit. Enkele toppers voor zowel bijen, vlinders als vogels zijn *Rhamnus frangula*, *Prunus spinosa* en *Cornus mas*, alle drie zeer geschikt voor toepassing in een gemengde houtkant.

Sandy Adriaenssens
(Proefcentrum voor de Sierteelt)

vivara
Help de vogels
EN GENIET VAN MEER LEVEN IN JE TUIN

15% Korting
Speciaal voor Tuinhier lezers:
15% KORTING op alle zadenmixen

Ga naar
www.vivara.be
en gebruik
de code **THDEC19**

Geldig t/m 10-2-2020

Nog pastinaak in voorraad?

Pastinaak is bekend vanuit het oude Egypte. Omstreeks de 18de eeuw werd het bij ons vrij veel geteeld. De aardappel heeft de pastinaak vervangen en die is daardoor wat vergeten geraakt.

Pastinaak is een gemakkelijk te telen groente, die eigenlijk zeer weinig onderhoud vergt. Wel moet je opletten om niet te zwaar te bemesten. De wintervastheid laat toe de wortelen te verwerken wanneer je ze nodig hebt (zo heb je geen diepvries nodig).

Dit is opnieuw een lekkere, vergeten groente, die rijk is aan vitamine C, calcium en veel koolhydraten.

Pastinaken gaan maagkrampen tegen, hebben een vochtafdrijvende werking en zijn heel geschikt voor diabetici.

De smaak is zoet anijsachtig en neigt naar selder en wortel. Het is ideaal voor soepen en stoofschotels, het kan ook rauw verwerkt worden en is zeer lekker gebakken.
Gezondheid boven alles!

Pastinaaksoep met kerrie en appel

Benodigdheden
1 grof gesneden ui, 500 g pastinaak geschild en in blokjes gesneden, 1 appel geschild en in blokjes gesneden, olijfolie, 1 liter kippenbouillon, ½ koffielepel kerriepoeder.

Pastinakenchips
Snij een pastinaak in heel dunne plakjes. Doe de stukken pastinaak met wat olijfolie in een pan tot ze zacht zijn. Fruit de ui in de olie, doe er de pastinaak, bouillon en kerrie bij en laat de groenten gaarkoken gedurende ongeveer 25 minuten.

Voeg de appel toe, mix de soep en laat niet meer doorkoken. Zo blijft de appelsmaak fris. Frituur voor de chips de pastinaakplakjes in wat olijfolie tot ze lichtbruin zijn. Laat ze uitlekken op keukenpapier en bestrooi met zout en kerrie.

Dit kan als garnituur voor de soep.

Smakelijk!
Maurice Schreurs

Draag je onze gevleugelde vrienden ook een warm hart toe?
Alles start met een kwalitatieve voeding.
Informeer je op www.welcomehomenature.com
BESCHIKBAAR IN JOUW TUINCENTRUM OF DIERENWINKEL

VERSELE-LAGA MENU NATURE

Keukentip!

Zin om zelf eens kweeperenlikeur te maken?

Wat hebben we nodig voor twee flessen KWEEPERENLIKEUR?

- 1 kg zeer rijpe kweeperen of, bij het maken van confituur, de schillen van de kweeperen, ongekuist, gemeten en in schijfjes
- Water
- 1 kaneelstokje
- 1/2 biocitroen of -limoen in schijfjes
- 1 steranijs
- 250 g fijne suiker
- 700 ml jenever van 35°

Hoe gaan we te werk?

Wrijf de kweeperen goed schoon met een handdoek, dan gaat de dons er beter af. Vervolgens was je de vruchten of de schil, alleen als de vrucht voor de confituur heeft gediend. Snij alles in stukjes.

In partjes van 5 mm dikte doe je de schijfjes in een kookpot en zet ze onder water. Voeg het kaneelstokje, de steranijs en de schijfjes citroen of limoen toe.
Breng het geheel aan de kook en laat alles 1,5 uur zachtjes koken met deksel. De kooktijd hangt sterk af van de rijpheid van de kweeperen, en hoe dik je de schijfjes hebt gesneden. Als de schijfjes net niet uit elkaar gaan vallen, mag de pot van het vuur.

Zet alles voor 12 uur koel weg. Daarna haal je je zeef en geleidoek boven. Giet de helft van de kweeperen in de geleidoek, gezien alles in één keer te veel is. Laat uitlekken en wring de doek uit. Overdrijf niet met knijpen, anders zou de drank te troebel zijn. Doe dit tot de pot leeg is.

Meet 500 ml gefilterd sap af. Doe dit in een bokaal en voeg de suiker en de jenever toe. Laat alles een 3-tal maanden staan en trekken. Regelmatig eens schudden met de bokaal in de rustperiode is zeer goed.
Filter tot slot nog een laatste keer en giet in propere sierflessen. Santé hé!

Jean-Pierre Quartier

Kweeperen hebben medicinale waarde

Wist je dat kweeperen reeds vele jaren gebruikt worden voor hun medicinale waarde? Ze worden vooral ingezet bij kinderdiarree, luchtwegenaandoeningen, brandwonden en gesprongen lippen.

Van de kweepeerpitten wordt alleen het slijm gebruikt, dat verkregen wordt door pitten te weken in water. Deze gelsubstantie leent zich voor uitwendige toepassing, zoals bij droge huid, schilferende huid, gesprongen lippen, kloven, doorligwonden, brandwonden, ...

Kweepeerpittengel:

Doe de verse én ongekneusde kweepeerpitten (gedroogde kunnen ook, maar zeker geen gekookte pitten) in een potje en overgiet met gewone oplegjenever tot de pitten goed onder de drank zitten. Je mag gerust tot 1 vingerdikte boven de pitten vullen met jenever.

Na ongeveer drie dagen en regelmatig schudden met de pot, zal er zich een slijmlaag vormen op de pitten. Dit slijm is de perfecte zalf/gel voor kloven, ruwe handen/voeten, ... De gel werkt verkoelend en maakt de huid soepel.

Ook bij doorligwonden kan deze gel een hulp zijn, maar dan kan je beter een aftreksel van citroenmelisse of gewoon water gebruiken in plaats van oplegjenever. De alcohol geeft namelijk een onaangenaam en 'prikkend' gevoel bij deze wonden.

De gel op basis van jenever kan je vele maanden bewaren. Bij deze die verkregen werd met water of citroenmelisseaftreksel lukt dit niet zo lang.

Let op: de pitten mogen niet gekneusd zijn, want dan komt er blauwzuur vrij en dit is zeer toxisch!

Nog een extraatje:

Mocht je kweeperensap/-moes te veel hebben, dan kan je dit wat laten indikken en uitsmeren op een van bakpapier voorziene bakplaat (of in een glazen ovenschaal). Laat dit 'goedje' een paar dagen drogen.

Leg een vel bakpapier op de 'gedroogde' laag en draai alles om op een andere bakplaat of schaal, zodat de andere kant goed kan drogen.
Snij de gedroogde 'pasta' in vierkantjes, ruitjes, reepjes, ... Bestrooi met poedersuiker en genieten maar!

Ethel Van hoe

Last van bruine bladtoppen op je kamerplanten?

Als je eenmaal voor elke plant een goede standplaats hebt gevonden, hoef je ze alleen nog maar regelmatig te verzorgen om ze gezond te houden. Bij water geven of verpotten kan je bovendien je planten controleren op mogelijke ziekten of andere problemen.

Water geven

Je geeft het best lauw regenwater. Het moeilijkste en het belangrijkste bij het verzorgen van je planten, en tevens onmisbaar voor de groei, is: niet te veel, maar ook niet te weinig water!

Water zorgt voor het transport van alle voedingsstoffen uit de potgrond naar de verschillende plantencellen. Het speelt ook een rol bij alle grote omzettingsprocessen in de plant, zoals de bladgroenwerking (fotosynthese) en verdamping.

Tuinplanten krijgen zelden te veel water, omdat het vanzelf wordt afgevoerd in de volle grond. Bij potplanten daarentegen blijft het te veel aan water onder in de pot staan, waardoor de potgrond te nat kan worden en de noodzakelijke zuurstof in de wortels verdwijnt.

Ook het tekort aan water openbaart zich vanzelf doordat de plant slap begint te hangen. Bekijk je plant steeds goed. De hoeveelheid water die hij nodig heeft, hangt van de soort en de standplaats af.

Hoe water geven?

In de meeste gevallen geldt: giet het water op de aarde in de pot. Er zijn ook andere manieren om water te geven, die voor sommige plantensoorten meer geschikt zijn.

Orchideeën en epifyten

Deze planten nemen met hun blad en wortels water op. Besproei dus het blad en dompel de hele pot in een emmer gevuld met onthard water om het vezelrijke mengsel goed te doordrenken.

Bruine bladtoppen zijn meestal het gevolg van te droge lucht en/of een te droge potkluit.

Ook hangplanten kan je gewoon in water onderdompelen.

Vetplanten

Vetplanten met bladeren in rozetvorm, kleine cactussen, planten met behaard blad, knolgewassen: het blad en de stengel kunnen gemakkelijk verrotten en elk spatje water kan vlekken veroorzaken.

Het is beter deze planten water te geven in een schoteltje. Door de capillaire werking zullen de wortels water opzuigen (bijvoorbeeld: Kaaps viooltje – *Saint-Paulia*).

Opletten met water geven aan Saint-Paulia! Bij kamerplanten met behaarde bladeren ontstaan er vlug vlekken wanneer je op de bladeren water geeft!

Richtlijnen water geven

Algemene richtlijnen bij het water geven aan kamerplanten.

Geef meer water:
- tijdens de groei;
- als het warm weer is;
- als de plant op een zonnige plaats staat;
- als de kamerlucht droog is;
- aan planten in een kleine pot;
- aan planten met grote bladeren die veel verdampen en aan planten met fijn blad;
- aan planten die in een terracottapot staan.

Geef minder water:
- tijdens de rustperiode;
- bij een lage temperatuur;
- als de plant in de schaduw staat;
- als de kamerlucht vochtig is;
- aan planten in een grote pot die net verpot zijn;
- aan cactussen en vetplanten;
- aan planten die in plastieken potten staan;
- na de bloei, ter bevordering van de rustperiode;
- aan varens en orchideeën die het goed doen in de vochtigheid van de badkamer en die kun je 1 x per week 1 nacht in water plaatsen.

Hoe controleer je de vochtigheid van de potkluit?

Als je een beetje ervaring hebt, zal je merken dat het niet moeilijk is vast te stellen of de potgrond vochtig is of niet.
- Droge potgrond is lichter van kleur dan vochtige (is donkerder).
- Je kan voelen of de aarde droog is.
- Een terracottapot klinkt hol als de aarde droog is.
- De pot is veel lichter als de grond droog is.
- Je kan ook ter ondersteuning pijlstokjes kopen die verkleuren bij te veel water.

Jean-Pierre Quartier

Ken je de pseudogranen quinoa, amarant en boekweit?

Pseudogranen zijn voedingsmiddelen die zeer sterk gelijken op granen qua uitzicht en verwerking in de keuken, maar toch geen enkele genetische verwantschap hebben met de graanfamilie.

De drie meest gekende en gebruikte pseudogranen zijn quinoa, amarant en boekweit. De delen van de planten waar we hier gebruik van maken, zijn de zaden.

Pseudogranen hebben ten opzichte van granen het voordeel dat ze geen gluten bevatten en dus perfect gebruikt kunnen worden voor mensen met glutenintolerantie. Daarnaast zijn deze zaden ook echte bronnen van goede en gezonde voedingsstoffen.

Hoewel we deze granen vaak in het winkelrek zien staan, lijkt niemand zich af te vragen waar deze zaden nu vandaan komen en of ze ook in onze streken geteeld zouden kunnen worden.

Quinoa, superfood onder de granen, gezonde krachtvoeding.

AMARANT EN QUINOA

Oorsprong

Amarant (*Amaranthus*) en quinoa (*Chenopodium quinoa*) zijn allebei afkomstig van de amarantenfamilie, een geslacht van kruidachtige planten (Amaranthaceae), die zowel voor sierteelt als voedingsteelt gebruikt worden.

Amarant

Quinoa

Quinoa en amarant zijn dus zaden van dezelfde familie en hebben dan ook dezelfde oorsprong en teeltwijze.

Beide zijn afkomstig uit de Andes, waar ze het eerst gebruikt werden door de Inca's en Azteken. Ze komen van eenjarige planten en deze gedijen in zowel gematigde als warme klimaten. Een teelt in West-Europa is absoluut doenbaar.

Teelt in onze streken

Quinoa en amarant zijn makkelijke planten, die het zelfs op arme grond zeer goed doen. De planten hebben zeer weinig zorg nodig.

Hoewel ze voornamelijk bij warm weer groeien, hebben ze geen nood aan water of extra voeding. Ondanks deze 'arme' teelt, kan je makkelijk één kilo zaden oogsten per m².
De planten worden het best gezaaid van maart tot begin juni. Het liefst zaai je ter plaatse, aangezien de planten een hekel hebben aan verspenen en verplanten.

Na het opkomen van de zaden, kan je de plantjes het best uitdunnen tot 20 à 30 cm van elkaar, zodat ze de nodige ruimte hebben om te groeien. In de zomer zal de plant op zijn hoogtepunt komen.

De prachtige planten met kleurrijke pluimen worden tussen 150 en 250 centimeter groot en kunnen naast je moestuin ook perfect je siertuin verrijken. Na de bloei gaan de zaden rijpen om in september of oktober klaar te zijn voor de oogst.

Het rijpen van de zaden gebeurt in verschillende kleurrijke fasen: van geel, goud, oranje, rood naar paars. Als de stengels hun kleur stilaan verliezen, betekent dit dat de zaden rijp zijn en kunnen geoogst worden.

Knip de stengels van de plant en laat ze op een droge plaats uitdrogen. Dan hoef je enkel nog de zaden van de stengels te halen, te wassen en de zaden zijn klaar voor gebruik in de keuken.
De zaden zijn kleine, ronde en harde bolletjes en hebben talloze mogelijkheden in de hedendaagse keuken

BOEKWEIT

Oorsprong

Boekweit (*Fagopyrum esculentum*) is een plant uit de duizendknoopfamilie (*Polygonaceae*). Het is afkomstig uit drogere regio's in China, maar werd reeds na de middeleeuwen in grote hoeveelheden geteeld in Europa.
Ook deze planten zijn eenjarigen en kunnen perfect gedijen op arme grond. Te vruchtbare grond kan er bovendien voor zorgen dat de plant te groot wordt en de productie van de zaden vermindert.

Teelt in onze streken

Dit gewas is het beste te zaaien tussen half mei en half juni. De plant is zeer gevoelig aan vorst waardoor wordt aangeraden om deze zeker niet vóór de befaamde ijsheiligen te zaaien.

Boekweit wordt het liefst ter plaatse gezaaid, breedwerpig in rijen op 30 cm van elkaar, en heeft een absolute voorkeur voor warm en droog weer.

Boekweit heeft een korte groeiperiode van 100 dagen en kan dus al geoogst worden vanaf begin juli. Indien de omstandigheden sinds de zaaiperiode niet zeer zomers en droog waren, kan er nog geoogst worden tot in september. Je kan echter niet wachten om te oogsten tot alle zaden rijp zijn door de onregelmatige rijping.

De oogst begint als er nog enkele bloemen, die eveneens groeien in de vorm van kleurrijke pluimen, aan de plant staan. Dit is een duidelijk nadeel ten opzichte van graangewassen waarbij alle granen tegelijkertijd rijpen.

Het oogsten van het zaad doe je het beste 's avonds of 's ochtends als de luchtvochtigheid het hoogst is. Op die manier heb je minder kans dat het zaad al uit de plant valt tijdens het oogsten.

Als je de planten na de oogst verder laat drogen, komen de zaden vanzelf los. De zaden hebben het uitzicht van beukennootjes, maar dan een pak kleiner, ongeveer zes mm lang.

Patricia Boonen

Gedopte zaden van boekweit.

Kiemgroenten: klein maar krachtig (deel 1)

Wat zijn kiemgroenten?

Kiemgroenten, ook wel kersgroenten, microgroenten of spruitgroenten genoemd, zijn groenten die als kiemplantje worden geoogst en gegeten.

Veel mensen kennen de twee meest gangbare kiemen: alfalfa en taugé. Taugé groeit uit de mungbonen en alfalfa uit luzernezaad. Er zijn echter veel meer soorten zaden dan luzernezaad en mungbonen waar je kiemen uit kan kweken.

Er zijn zoveel manieren om deze minigroente te kweken en te eten, dat ze een plaatsje in elke keuken verdienen.

Waarom zou je zelf kiemgroenten kweken?

Buiten het feit dat het hartstikke **leuk** is om je eigen minigroenten te kweken, smaken ze beter dan kiemen uit de winkel, omdat ze **vers** zijn.

Kiemen zijn **gezond**: ze zitten vol vitaminen, mineralen en antioxidanten, en passen daarom perfect in elk voedingspatroon. Je hoeft geen vegetariër, veganist of aanhanger van raw food te zijn om van kiemen te genieten. Ze passen bij elke maaltijd, warm of koud, plantaardig of niet.

Als je kiemen kweekt, zul je veel verschillende groenten eten. **Veel soorten verse groenten** eten is erg belangrijk om veel voedingsstoffen binnen te krijgen. Elke groente bevat verschillende voedingsstoffen in verschillende hoeveelheden.

Kiemen van peulvruchten zijn **rijk aan eiwitten**. Kiemen van blaadjes leveren chlorofyl en vitaminen. Ze zijn ook een goede en **smakelijke** bron van vezels.

Zelfgekweekte kiemen zijn **het hele jaar door** beschikbaar. Voor de tuinders die zich vervelen in de winter: je hoeft alleen maar een kiemtuintje te maken op je aanrecht in de keuken. Kiemen kweken kan immers altijd en overal.

Je hebt **geen tuin nodig**, zelfs in een klein appartement kan je verse en voedzame kiemgroenten kweken. Ze staan voor je klaar wanneer je ze het hardst nodig hebt. Je hoeft niet met de auto naar de markt te gaan als er kiemen op je aanrecht staan.

Kiemen die je zelf kweekt zijn **veilig**. Thuiskwekers gebruiken schoon water, wassen hun handen voordat ze de zaden aanraken en maken hun kiembakjes goed schoon. Als je kiemen in de winkel koopt, heb je geen idee wie het aangeraakt heeft, waar het vandaan komt en hoelang het er al staat.

Kiemen kweken is **milieuvriendelijk**. Er is geen betere manier om je ecologische voetafdruk te verkleinen. De kiemen hoeven niet met de vrachtwagen te worden vervoerd, hebben geen bestrijdingsmiddelen nodig en zijn niet vervuilend. Ze zijn heel 'groen'.

Je kunt veel kleine, groene dingen doen die een grote invloed op de wereld hebben. In feite zijn het verse streekproducten en als je kiest voor biologische zaden, dan ben je helemaal goed bezig.

Kiemen kweken is **goed voor het hele gezin**. Kinderen vinden het leuk om ze te zien groeien en om ze op te eten. Door een klein kiemtuintje te maken in je keuken, leer je kinderen duurzame groenten te kweken en krijgen ze betere eetgewoonten.

Niet alleen kinderen worden er blij van. Je kan ook kiemen kweken voor je **huisdieren**; denk maar aan kattengras.

Het **kost niet veel** om kiemen te kweken, je hebt enkel zaad, water, indirect zonlicht, een kiemer en wat geduld nodig.

Ook als je **geen groene vingers** hebt, kan je eenvoudig kiemgroenten kweken.

Volgende maand bespreken we wat je nodig hebt om ze zelf te kweken.

Peggy Thaens

Waarom kost de ene kerstboom tien euro en de andere honderd? En welke soort laat echt geen naalden achter?

Vroeger was de regel: wachten tot na Sinterklaas. Maar Vlaamse gezinnen zetten hun kerstboom tegenwoordig steeds vroeger. Tuincentra en kwekers verwachten een eerste stormloop op de kerstbomen.

Maar welke soort koop je nu eigenlijk het best? Waarom verschillen de prijzen zo? En voor eens en altijd: welke kerstboom laat echt geen naalden achter?

Als je een echte kerstboom koopt, dan is de kans groot dat je meer betaalt voor een Nordmann of een zilverspar *(Abies fraseri)*. Heb je een boom voor minder dan 15 euro op de kop kunnen tikken, zal het vaak een fijnspar (of *Picea abies*) zijn.

Bij kwekerij Nordmanniana worden bomen aangeboden tussen de 20 en de 150 euro. 'De snelheid waarmee de boom groeit, bepaalt mee de prijs', klinkt het daar. Dure bomen groeien trager dan goedkope en dus kruipt er meer tijd en moeite in het kweken ervan.

Ook in tuincentra betaal je voor een Nordmann of zilverspar rond de 20 tot 35 euro. Voor heel grote exemplaren kan de prijs verder oplopen.

Van links naar rechts: een Nordmann, een zilverspar en een fijnspar

Een fijnspar is goedkoper, maar zal ook sneller zijn naalden verliezen. Zo'n Nordmann is makkelijk tien jaar oud. Die mag droog staan, in de warmte: hij zal zijn naalden niet verliezen. Dus ja, er is een verband tussen de prijs van een kerstboom en de hoeveelheid naalden op je vloer.

Een kerstboom met wortels kan je achteraf nog opplanten in je tuin.

Er zijn twee soorten kerstbomen. De klassieke fijnspar zal zijn scherpe naalden uiteindelijk snel verliezen. Wie geen naalden wil opkuisen, koopt beter een Nordmann. Die hebben bredere naalden die echt tegen de tak plakken. Die vallen nooit, ze worden wel bruin.

In de pot of op een sokkel?

Wat nog meespeelt in de prijs: een boom in een pot leeft langer, maar vergt meer werk van de verkoper en is dus duurder.

Twee weken voor de kerstbomen in de winkels komen, worden ze uit de grond gehaald of gezaagd Dan staan ze al twee weken droog. Bomen op een sokkel zijn afgezaagd: zij hebben geen wortels meer om water mee naar de naalden te trekken.

Ze sterven na een tijdje vanzelf. Bomen in de pot hebben wel nog wortels. Als je een kerstboom wil die zeker groen blijft, koop er dan een in de pot.

Van links naar rechts: een Nordmann, een zilverspar en een fijnspar

Zo'n robuuste kerstboom in een pot kan je na Nieuwjaar ook in je tuin zetten. Een afgezaagde boom kan je niet opnieuw planten. Een kerstboom met wortels wel. Ik raad een rustige overgang aan: niet meteen van de warme woonkamer naar de koude tuin. Laat de boom eerst wat acclimatiseren in de hal.

Plant hem op een windstille plaats in de tuin, zodat hij niet meteen bezwijkt onder de koude winterwind. Geef hem ook wat plaats, want kerstbomen worden breed en hoog.

Kan je hem dan nog opnieuw zetten het volgende jaar? Dat is geen probleem. Maar als dat je intentie is, raad ik aan straks de bodem uit de pot te snijden en de boom zo in je tuin te planten. Op die manier kan je hem het volgend jaar het makkelijkst weer uitgraven.

Hoe blijft een kerstboom langer groen?

Je plaats hem het best niet meteen in huis. Ook hier geldt: laat hem eerst wat acclimatiseren in de inkomhal en plaats hem dan in de woonkamer. Zet hem niet te dicht bij de radiator, want dan droogt hij meteen uit.
Moderne huizen met vloerverwarming zijn een ramp voor kerstbomen, ze kunnen niet meer ontsnappen aan de warmtebron. Om dat te verhelpen, kan je onder de boom een schaal met water zetten: de verdamping houdt de boom dan vochtig. Je kan hem ook water geven als je voelt dat de aarde in de pot te droog wordt.

Welke boom koop je als je weinig ruimte hebt in huis?

In dat geval kan je kiezen voor een *Picea glauca* 'Conica'. Dat zijn kleinere kamerplanten (ongeveer 10 tot 30 cm groot) die op een kerstboom lijken en die het hele jaar door gehouden kunnen worden. Ze zijn door de jaren heen populaire alternatieven geworden voor de 'grote' kerstbomen (die ongeveer 1,40 meter tot 2 meter groot zijn). Je hebt ze al voor minder dan tien euro.

Marc Verachtert

Picea glauca 'Conica'

Kerst anders

Kerst met sparrengroen, een kaars, kerstgerief: het heeft zijn charme. Toch willen we ook eens origineel uit de hoek komen en dan laten we onze fantasie en creatiemogelijkheden de volle loop.

We kijken in de tuin welke materialen we nog voorhanden hebben en inderdaad, de *Fallopia* (Japanse duizendknoop) staat er op zijn winters bij en vraagt om gebruikt te worden.

Ook de porseleinbes (*Pernettya*) pronkt met zijn prachtige bessen. *Diplocyclos palmatus*, ook wel kerstklimmer genoemd, kan gekweekt worden in de kas.

In de kamer vinden we de kleinbloemige *Anthurium* met een veelheid aan bloemen. We zien onze speciale kerstdenappels (*Pinus glauca*), zij zijn zelfs de inspiratiebron van het origineel kerststuk. De denappels zijn kleverig van de hars, die lijkt op kaarsvet waarmee het geheel van het werkstuk wordt overgoten.

Wat heb je nodig?

Een passende vierkante - het hoeft niet altijd rond te zijn - schaal in grijze tinten, de winter symboliserend.

Eventueel een ronde - contrast maakt het alleen maar spannender - presentatieschaal om het geheel op te plaatsen. Koudlijm om onze bessen vast te zetten. Glazen buisjes om de *Anthurium*bloemen in te plaatsen. Kaarsvet, speldjes, bloemen en bijmaterialen.

Het verdere bloemschikwerk

We snijden onze *Fallopia*stengels ongeveer even lang en plaatsen deze in onze vierkante schaal. Hou rekening met de gulden snede (1/3 - 2/3) wat de hoogte van de stokken betreft. Zo verkrijgen we een mooie balkvorm van schaal en stokken, wat op zich reeds resultaat geeft. Vergeet niet dat *Fallopia* behoort tot de invasieve planten. Je moet ze dus niet in eigen tuin planten. Als je wat uitkijkt in je omgeving, vind je ze voldoende in de natuur.

Vervolgens warmen we wat witte kaarsresten op, zodat ze smelten en mooi vloeibaar worden. Met een soeplepel gieten we dan het kaarsvet over de stokken en de schaal. Dit zorgt voor een mooi, winters karakter.

De *Diplocyclos* winden we nu rond onze *Fallopia*stengels en zetten de windende stengels er hier en daar aan vast met speldjes, zodat de windingen om het geheel op hun plaats blijven. De plant groeit graag in een warme omgeving (serre). De vruchten van deze kruidachtige klimmer verkleuren via groen naar helderrood.

Bovenaan tussen de duizendknoopstengels plaatsen we onze glazen waterhoudertjes met leidingwater en plaatsen

daar onze kleinbloemige *Anthurium*bloemetjes in. De *Anthurium* (flamingoplant) is een dankbare kamerplant, die praktisch jaarrond bloeit.

Vervolgens lijmen we met koudlijm onze besjes van de *Pernettya* over het geheel van de stengels, zowel bovenaan als op de zijkanten. Het warme van deze rode bessen ten opzichte van het koude kaarsvet illustreert al mooi de kerst.

Als afwerking plaatsen we ons werkstuk op een sierschaal. Om het geheel nog meer te verfraaien, halen we een denappel helemaal uit elkaar en strooien de schubben rond op de vrijgebleven plaatsen van de presentatieschaal. Eventueel kun je er nog een denappel aan toevoegen.

Tips!

Inspiratie kan ook komen uit iets dat je eens gezien hebt op een tentoonstelling of in een bloemenzaak. Je hoeft daarom niet alles te kopiëren, maar het kan wel een inspiratiebron zijn om zelf iets te creëren.

Dit is een werkstuk dat zeker de hele kerstperiode je interieur sfeer zal geven. Zijn de Anthuriums kapot, dan kan je ze gemakkelijk vervangen door ander bloemmateriaal.

Een aangename kerst,
Joris Naessens

BOEKBESPREKING

De tuinjungle

Auteur: Dave Goulson
Uitgever: VBK Uitgevers
Aantal bladzijden: 304
Formaat cm: 13,50 x 21
ISBN: 978 9045 0393 43
Uitvoering: Paperback
Adviesprijs: € 24,99

In "De tuinjungle' laat Dave Goulson ons kennismaken met al het kleine 'gespuis' dat vlak bij ons in tuinen, parken, tussen de stoeptegels en in de grond onder onze voeten leeft.
Waar je ook bent, de kans is groot dat er nog geen stap bij je vandaan wormen, pissebedden, duizendpoten, vliegen, kevers, wespen, bijen en allerlei andere beestjes min of meer in stilte hun leven leiden. Goulson laat zijn lezers meekijken in de fascinerende en soms ook krankzinnige wereld van deze ondergewaardeerde helden van onze tuin. Hij neemt ons mee op visite in de composthoop, laat ons gangen graven onder ons gazon en een duik nemen in de tuinvijver. Goulson beschikt over een grappige en lichtvoetige pen, maar toch is hij in "De tuinjungle' ook bloedserieus. Zo laat hij overtuigend zien waarom in turfbodem gekweekte, met insecticiden behandelde, in plastic wegwerppotten verpakte planten bijzonder slecht zijn voor ons milieu en waarom we niet langer bij tuincentra, maar bij lokale kwekers moeten kopen. Of nog beter: zelf moeten zaaien. Onze tuin is bij uitstek de plaats waar we het contact met de natuur kunnen herstellen. En met maar een paar kleine aanpassingen maken we van onze tuinen een keten van kleine natuurreservaatjes, waar mensen, dieren en planten in harmonie samen kunnen leven.

De stem van de plant

Auteur: Monica Gaglioano
Uitgever: VBK Uitgevers
Aantal bladzijden: 190
Formaat cm: 13,50 x 21
ISBN: 978 9020 2157 93
Uitvoering: Paperback
Adviesprijs: € 22,50

Monica Gaglioano pleit voor wetenschap vanuit enthousiasme, niet vanuit lineair denken. Want dé grote doorbraken gebeuren bij mensen die anders naar de dingen (durven) kijken.
Spreken is een intersubjectieve aangelegenheid, je moet dus een relatie aangaan met de persoon (in dit geval plant) die je wil horen. Als je niet het juiste materiaal gebruikt, ga je nooit kunnen testen of planten geluid voortbrengen. Haar proeven en onderzoeken worden heel gedetailleerd uitgelegd en zijn buitengewoon interessant.
Door haar anders zijn, haar anders denken én anders onderzoeken heeft zij de cognitie van planten kunnen aantonen. Planten zijn in staat om te leren, zich dingen te herinneren en besluiten te nemen. Iets dat voor vele mensen eng zal klinken, zeker zij die nog niet willen inzien dat dit ook voor dieren geldt. Het enge hieraan is natuurlijk dat wij onze band met planten en dieren om deze redenen zullen moeten veranderen. Planten die water horen, licht opzoeken, dichtklappen of net niet. Ik hoop van harte dat er meer ruimte, tijd en geld komt om dit verder te onderzoeken, want ik denk dat dit een positieve invloed kan hebben op de wereld waarin wij leven.

De slimste vogelgids

Auteur: Jan Rodts
Uitgever: VBK Uitgevers - Houtekiet
Aantal bladzijden: 443
Formaat cm: 14,50 x 22
ISBN: 978 9089 2474 90
Uitvoering: Hardback
Adviesprijs: € 29,99

Vogelgidsen kan je grosso modo in twee groepen verdelen: enerzijds zijn er de gidsen voor de diehards, waarin de ongeveer 530 vogelsoorten van Europa worden beschreven aan de hand van tekeningen; anderzijds die voor beginners, meestal geïllustreerd met foto's.
Debuterende vogelkijkers hebben vaak moeite om in hun gids de vogelsoort terug te vinden die ze tijdens hun wandeling gespot hebben. Deze veldgids is anders. Aan de hand van schitterende foto's behandelt hij de 192 regelmatige broedvogelsoorten van België en Nederland, gerangschikt volgens lichaamsgrootte.
Dankzij fijne pijltjes vind je in één oogopslag de karakteristieke kenmerken terug van elke vogel. De ideale *compagnon de route* dus voor elke vogelkijker, wandelaar en doorsnee natuurliefhebber.

WEDSTRIJDVRAAG

Welke aalbessen bestaan er allemaal?

Antwoord 1: witte, rode en zwarte
Antwoord 2: blauwe, rode en zwarte
Antwoord 3: witte, rode en blauwe

Hoe deelnemen?

Stuur je antwoord door naar **maandblad@tuinhier.be** met vermelding **'wedstrijdvraag december'**. Vermeld duidelijk je naam en adres in je antwoord. Wie per brief wil antwoorden, stuurt dit naar Pieter de Coninckstraat 26, 8820 Torhout.

De oplossing moet ons bereikt hebben tegen uiterlijk 9 december 2019. Uit de correcte inzendingen worden drie winnaars door lottrekking aangeduid. Zij krijgen elk een boek doorgestuurd.

Oplossing vorige maand

Vorige maand vroegen we hoe je het ideale moment om je kamerplanten water te geven kan bepalen.

Het antwoord was 3: Er kleeft net geen grond meer aan je vinger
Proficiat aan de winnaars. Zij krijgen elk een prachtig boek toegestuurd.

De winnaars van vorige wedstrijdvraag waren:
- Ann Buysse - 9880 POEKE
- Marc Roovers - 2650 EDEGEM
- Gabriël Labeeuw - 8830 HOOGLEDE

Timeless

Tijd glijdt voorbij,
Zonder iets te kosten.
Toch ons waardevolste bezit.

Niet te grijpen ontglipt hij,
Als een aal die je niet kan zien,
een rugzak zonder oren.

Leren,
verwonderen,
genieten,
lief hebben,
daar vul ik de mijne mee.

Daan Van de Vijver

ORIGINELE TIP VOOR Eindejaar

JAARABONNEMENT TUINHIER 2020 VOOR FAMILIE, VRIENDEN, KENNISSEN OF BUREN

Hierbij schenk ik een jaarabonnement 2020 op het magazine TUINHIER aan:

Naam: .....

Straat: .....

Postcode + gemeente: .....

Tel. nummer: .....

E-mailadres: .....

Geboortejaar: .....

Vermelding: Cadeaubon van .....

.....

(uw naam en volledig adres)

23 euro overschrijven op de rekening van Tuinhier v.z.w. (rek. BE67 7765 9138 8687) voor 15 december 2019! Na de overschrijving dit formulier (of een kopie) opsturen naar W. Wilsonplein 2, lokaal 609, 9000 Gent of e-mailen aan info@tuinhier.be.

Je krijgt dan een cadeaubon toegestuurd die je persoonlijk aan de ontvanger kan afgeven.